

A ROKKANTSÁGRÓL

Írta:

DEUTSCH ERNŐ

m. kir. honvédezedorvos

KÜLÖNLENYOMAT

az Általános Közjótékonyági Egyesület által kiadott „Közjóléti kérdések
háborús megvilágításban” című műből

BUDAPEST 1915

Kap nyomda részv.-társ.

A rokkantságról¹

Írta : Deutsch Ernő

m. kir. honvédezdorvos

Az 1870-71. évi német-francia háború statisztikája következő szomorú adatokkal szolgál:

Tisztek közül körülbelül 4000, egészségügyi szolgálatban álló tisztek közül körülbelül 400, altisztek és legénység közül körülbelül 70.000 lett rokkant.

Ha a német-francia háborút a mostan dúló világháborúval állítjuk arányba, oly elrettentő számok adódnak, melyeknek alapján bizvást kockáztathatjuk azon véleményt, hogy a világháború egy pandémia, melynek legborzasztóbb utóbelegsége a rokkantság.

Midőn e kérdés átnézetes taglalására vállalkoztam, leghelyesebb eljárásnak tartottam az orvostudományos leírásokban általánosan dívó azon módszert, hogy megismertetem az olvasóval a kórokozót, leirom a tüneteket s foglalkozom a kór megelőzésének és gyógyításának módozataival. Felnőttek számára Íródott e képeskönyv, melyben az ábra élénkítse s részben helyettesítse a mondanivalókat!

¹ Az eredeti (elvételel jelzéssel ellátott ábrák a Bethlen-tér 2. sz. alatti m. kir. honvéd hadikórházban készültek. Köszönetemet nyilvánítom azoknak, kik egyes ábrák reprodukálását engedélyezték. Egyes ábrák eredetét, mivel diapositivokról lettek másolva, nem ismerem, szerzőjük t'elemlítésének mulasztásáért az illetők elnézését kérem.

1.

Λ búbomban használt fegyverek, a menetelés-
sel járó fáradtság, tartózkodás a lövészárookban, az
időjárás viszontagságai, mind megannyi kórokozó
momentumok, melyek sebzést vagy belbetegséget
okozva, rokkantság létrehozói lehetnek. (1., 2., 3.
ábrák.)

II.

A belgyógyászati és sebészeti rokkantságnak
végtelen sok változata van. Ez teljesen érthető, ha
egyrészt az egyén veleszületett hajlamosságát beteg-
ségekre, ellentállóképességét és gyógyhajlamát, más-
részt a háború ártalmainak végtelen változatait vesz-
szii'k tekintetbe. (4-19. ábrák.)

III.

Megfelelő eredményt biztosító gyógyítás csak he-
lyes kórismezés mellett lehetséges. A hadisebészet
legmegbízhatóbb diagnosztikus segédeszköze a kathod-
sugár (*Röntgen*), mely a lágy részekben és a test
üregeiben rejtett idegen testeket (golyó, lövedékré-
szek, csontszilánkok), a csontok és ízületek folyto-
nosságának megszakítását (törés, ficam) feltótlően
megbízhatóan jelzi. (20-26. ábrák.)

IV.

A rokkantság megelőzése szempontjából fontos a
sebnek helyes ellátása már a kötözőhelyen, kötés
alkalmazása a sebészet előírásai szerint, a szállítás
megfelelő keresztülvitele s az esetleges műtét eszkö-
lése az asepsis (abszolút tisztaság) szabályai sze-
rint. 27-40. ábrák.)

V.

A kórházban elhelyezett beteg sebének kezelése
alatt, de még inkább utána, törekednünk kell a tel-

jes működéskéesség helyreállítására. Kézzel vagy géppel végzett masszáz, melegnek alkalmazása test felületére és mélyébe, a villanyosság különböző fajainak applikálása, a beteg testrészek besugárzása *Röntgen-* vagy mesterséges napfényel, svéd vagy német torna, különböző hőfokú víz-, lég- és napfürdők, kézügyességei fejlesztő gyakorlatod, mind-megannyian edzik a szervezetet, élénkítik az anyagcserét s visszaadják a megbetegedett testrészek relatív vagy abszolút munkaképességét. (41-59. ábrák.) A belgyógyászati értelemben rokkantak ellátására szanatóriumok, rendelő-intézetek szervezhessenek s a különböző fürdőhelyek gyógyhatányai használtassalak fel.

VI.

A csonkítottak egyrésze, intelligenciája s akaratereje folytán művétag nélkül is képes a társadalmi élet követelményeinek eleget tenni és mindennapi kenyerét megkeresni. (60-68. ábrák.) Mások ismét módosított műszerekkel, protézisek nélkül végzik munkájukat. (78., 79. ábrák.) A harmadik csoportba tartozók munkaképességüket egészben vagy részben művétagok segítségével nyerik vissza. (69-77. és 80. és 81. ábrák.) Nagy fontosságú, hogy a csonkított már a kórházban lelkileg készüllessék elő azon tudatra, hogy nem lesz koldus, hanem munkabíró ember. A protézisek az egyén vagyoni helyzetét, foglalkozását tartva szem előtt, individualizálva készíttessenek. (*Dollinger Gyula* ezirányan nagyhorderejű, külföldön is elismert működése!) A jövőndő foglalkozását illetőleg lehetőleg a régit, vagy ahhoz hasonlót folytasson. Az állam, mint a legnagyobb munkaadó és megrendelő önállóan és a társadalomra nyomást gyakorolva biztosíthatja rokkantjainak jövőjét. A munkaképesség egész helyreállítására irányuló törekvést jutalmazza az állam és társadalom

egyaránt, anélkül, hogy a rokkantjáruléktól az egyént megfosztaná. Munkaközvetítés, önállóságra irányuló törekvés gyámolítása, a rokkantak patronázsszerű ellenőrzése valóban elsősorú, szociális feladatok. *Tisza István* gróf miniszterelnök, *Hazai Samu* honvédelmi miniszter, *Klebersberg Kunó* gróf államtitkár ezirányú alapvető hazai ténykedése!

VII.

A háború folyamán megvakultak (*Grosz Emil* tanár lelkes s már is nagy eredményekkel felmutató propagandája!), süketnémává és vaksüketnémává váltak a modern gyógy-pedagógia elvei szerint láttassanak el. (82-88. ábrák.)

Végre azok, kik a testi avagy lelki épségüket teljesen helyreállíthatatlannal elveszítették, életfogytig intézetekbe helyeztessenek el.

VIII.

A nagy német nemzet a rokkantság megelőzése, gyógyítása s a rokkantak állami és társadalmi segélyezése terén hatalmas munkát végezett; de mi is megálljuk helyünket: az állam és társadalom, valamint az orvosi tényezők mindent megtesznek, hogy e *iérc-n* is méltóak legyünk szövetségeseinkhez. Tegyük magunkévá *Bonnet jelszavát*: „Arbeiten und nicht verzweifeln!”

4. ábra. Hobann, melyeken a fegyverek ócska sorsára szertelen, mint kőszobák. (Höring. A világhírből a képek kisműhelyéből.)

5. ábra. Eskókosz ruhában (szelvényű) kerpunya arálós (Földtörténeti.)

6. ábra. Kéz ujjaiknak bővös okozta hányós. (Földtörténeti.)

2. ábra. Huszárak bejűk és, midőn még a legkevesebb sorsuk, azok és a legkevesebbnek jűk. (Földtörténeti.)

3. ábra. Gúrtúvágás germetek arálós. (Földtörténeti.)

3. ábra. A lincsbőrök midőn még, hűlő völgys a szelvényű és kőművesek hűvös szelvényű lincsbőrök jűk. (Höring. A világhírből a képek kisműhelyéből.)

7. ábra. Aikar és kez szögletesen hegyképzés. (Földtörténeti.)

8. ábra. Tűjűk és zavarok az ujjak völgys. (Földtörténeti.)

12. ábra. Mindkét alsó végtag
bűnyes. (Gould és Papp.)

13. ábra. Szegély végtag
csontlázos. (Gould és
Papp.)

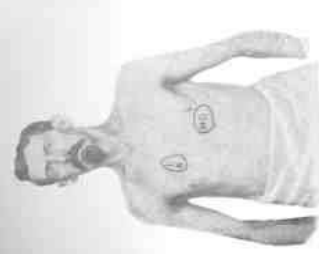
8. ábra. Kéz bűnyes felhívás.

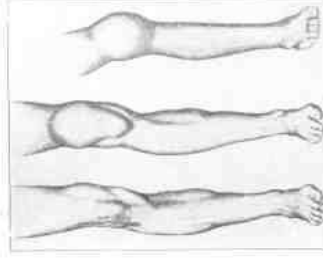
10. ábra. Kéz bűnyes. (Göteborgi múzeum.)

11. ábra. Lágy gőrzés felhívás.

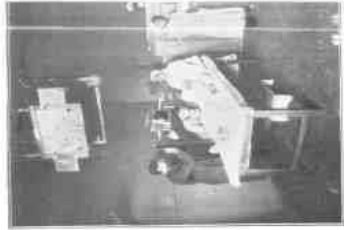
14. ábra. Szívdagyas endemiail
erősödő immunitás után kifejlődött
főtt szőlyegszak. (Hörte.)

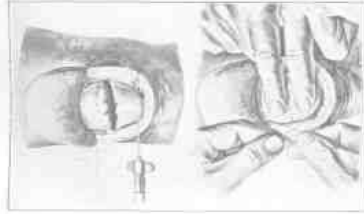
15. ábra. Az első térül egész-
séges. A második, csúszású, a
harmadik, gümölörösen megpu-
gogódott. A harmadik folyamatos a
katonák, az idősebbek és helyiek
fokozott morbiditású. (Hörte.)
szőlyegszakos, gyakran botgőz-
nek meg csúszású. (Hörte.)
súlyosabb (más, záródás után) egy-
más gyakran lép fel gümös
megbotgogós az idősebbekben,

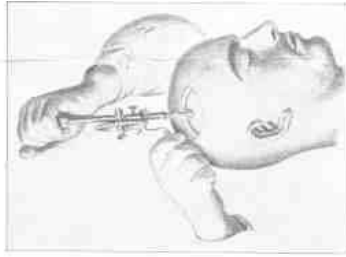
15. ábra. Alaklósan, de kitérő-
sen a karoknál kezdődő fej-
lökés a szex lépése, ideg-
zomogás stb. Az általános
szex tünetjeit, a „delirium
tremens”-t láthatjuk az ábrán. (Fram-
mington plakkai.)

26. ábra. Beszédzavarok
(Erepedő nyelvű)

15. ábra. Előny fedőkülső
részeinek egyesítésére ezüst var-
rattal. (Leporel.)

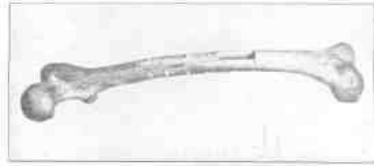
22. ábra. Képviseletképes frekvenciák
közponyintéregben lévő, jóvá elővá-
lasztott végtag.

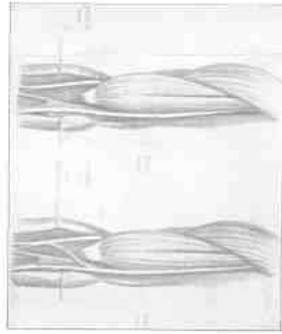
24. ábra. Égőv a koponya bregóban. (Ere-
pedő nyelvű)

10. ábra. Tüdőgümőkóros
lény szervezetén egyén. A
főtüdő alatt a szomszédos
gümőkórosok gümőkóros
híjja. (Hörö.)

20. ábra. Csont fűrészelés
közvetlen magyarázat a körbe-
tekintés miatt. (Leporel.)

29. ábra. Kiterjedt idegrendszeres
állatoknál végtagok.

23. ábra. Lőveg a vállszéllel. (Ermelli felvétel.)

27. ábra. Scheubler előtétel a közzéadásban. (Bé-
nyó). A vállszéllel képez. (Ermelli felvétel.)

28. ábra. Scheubler előtétel a közzéadásban. (Bé-
nyó). A vállszéllel képez. (Ermelli felvétel.)

24. ábra. Akarék
a vállszéllel képez.

19. ábra. A lábról a vállszéllel képez. (Ermelli felvétel.)
A lábról a vállszéllel képez. (Ermelli felvétel.)
A lábról a vállszéllel képez. (Ermelli felvétel.)

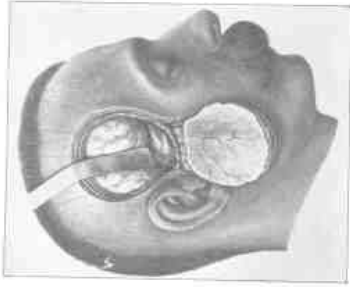
18. ábra. A lábról a vállszéllel képez. (Ermelli felvétel.)
A lábról a vállszéllel képez. (Ermelli felvétel.)
A lábról a vállszéllel képez. (Ermelli felvétel.)

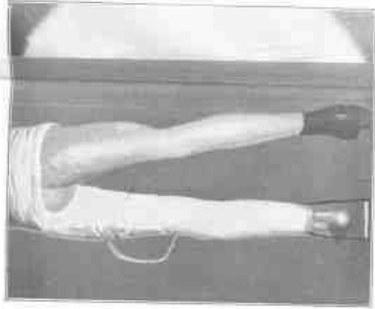
25. ábra. Kér a vállszéllel képez. (Ermelli felvétel.)

22. ábra. Lőveg a vállszéllel képez. (Ermelli felvétel.)

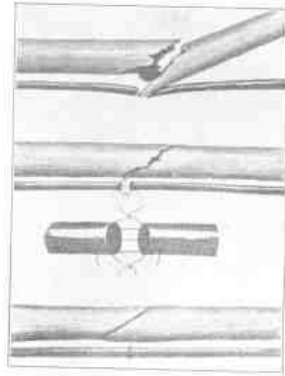
34. ábra. Koponyatörés után látható a szabadon fekvő agy.

35. ábra. Ablakos gipszkötés egyi lábcsomóiról, melyek bonyolított nyírt és fájdatom nélkül szállíthatóak.

36. ábra. Bonyolított egyi csomóiról.

38. ábra. Az ideg a közvetlen közeg és közeponál ingerekből és az izomból. Először a testtelitől valószínű, idegrostokból, iserőn mozgás és érres gátlókat, ilyenkor ideggyarattal végzetik.

29. ábra. Sebészetiállású bordágyon. (Leipzig Illustration Zeilung.)

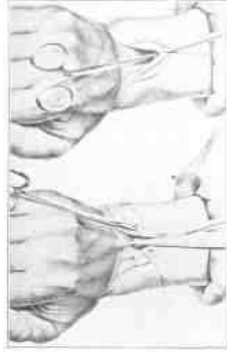

33. ábra. Idegális állapotban keresztülvett műtét. (Erlang. társulat.)

30. ábra. Sebészeti állású autómobilon. (Aberl.)

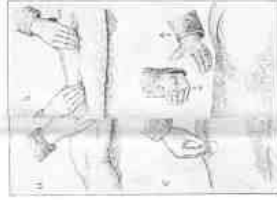
Erdős

37. ábra. In rövid távú az írók a csont-
hoz, inokuláció esetén az írók inokuláció
gömbölyű (lyekek) inokuláció (Lepars.)

38. ábra. Meg. inokuláció inokuláció és
nagy inokuláció inokuláció (Lepars.)

39. ábra. kézzel.

40. ábra. Masszázs géppel. (Ezerlet felvétel.)

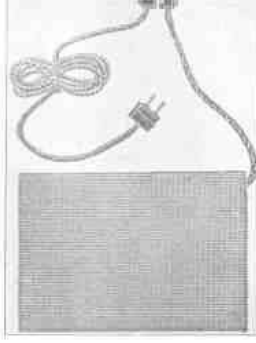
41. ábra. Villamosítás.

42. ábra. Meg. inokuláció inokuláció
és inokuláció inokuláció (Ezerlet felvétel.)

43. ábra. Belső inokuláció inokuláció (Ezerlet felvétel.)

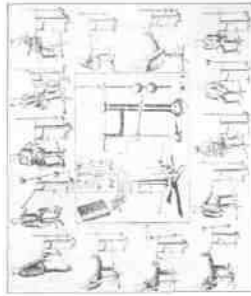
44. ábra. Villamos inokuláció inokuláció
inokuláció.

45. ábra. Meg. inokuláció inokuláció és
inokuláció inokuláció (Ezerlet felvétel.)

48. ábra. Therapenütráció, lúg alkalmazása a test nyádjára. (Érdelet! felvétel.)

49. ábra. ARKIV géptorna. (Svéd módszer.)

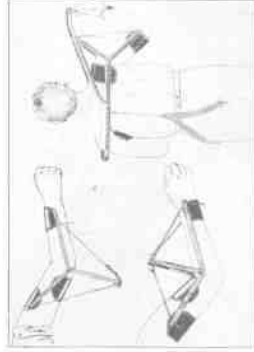
50. ábra. Könyven hangábrás. (Érdelet! felvétel.)

52. és 52a. ábrák: ábraméréses méréseivel, súlyosok befolyása alatt a funkcionális porított sebülők, gyorsan hámódnak be. (Érdelet! felvétel.)

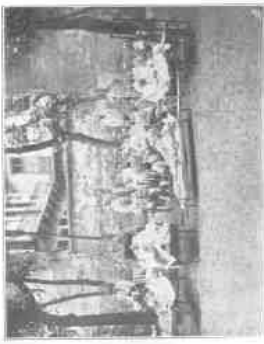
51. ábra. Kézmozg. (Érdelet! felvétel.)

50. ábra. Hosszasan alkalmazott kötések alatt a végtagok könnyen megrepednek meg, ezért olyan mozgást oly kötésekkel, melyekkel már a sek. keringés alatt mozgathatójuk az végtagokat.

54. ábra. Keresés, vizsgálás előkészítése által. n.
n. ábracímle alapján. (Eredeti felvétel)

55. ábra. Iszálás. (Eredeti felvétel)

56. ábra. Bemut. és csomagoltok kerit. munkája.
(Eredeti felvétel)

59. ábra. (Ered. a egy
kérdés) kelt. egy
munkai mabórák.

60. ábra. (Ered. a
föld. (Ered. a))

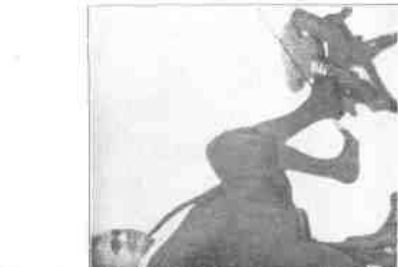
57. ábra. Zuhany- és napfürdő. (Eredeti felvétel)

58. ábra. Alkalmazás vizsgá egy kísérleti
gondyos felületet kezeltére. (Eredeti felvétel)

59. ábra. Nemut. fórum. (Eredeti felvétel)

2. ábra. Két nőkélti fogódtűző-
vász. (Gould és Pyle.)

43. ábra. Két nőkélti
műszámas. (Gould és
Pyle.)

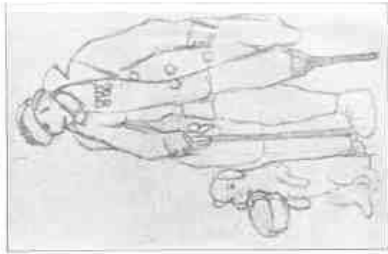
44. ábra. Kézszámlái használata.
(Herszelski.)

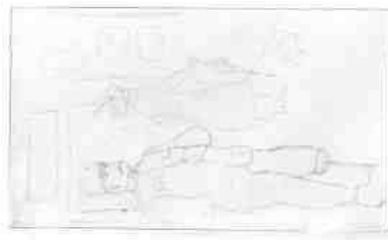
66. ábra. Japán munkás eszaki.
(Lazlo, Bárány Volentia.)

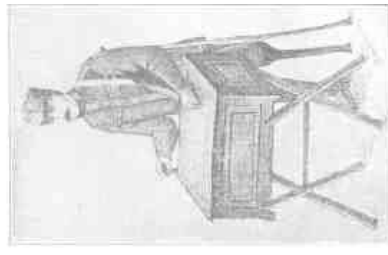
67. ábra. Földművelésügyi
Volentia.)

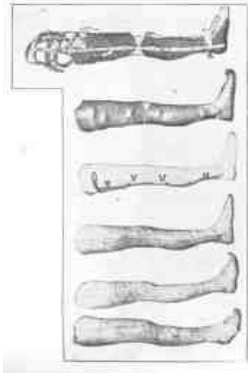
68. ábra. 4. 68b.

69. ábra. Kézszámlái használata.
(Herszelski.)

70. ábra. Japán munkás eszaki.
(Lazlo, Bárány Volentia.)

70. ábra. Művégtag kiválasztása.

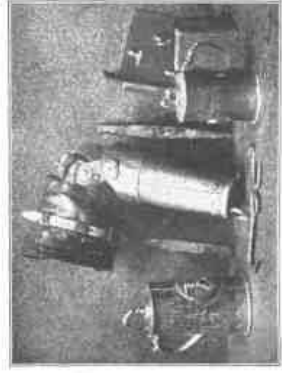
21a. és 21b. ábra. Csontvázhiányos állapotokból a műtag készítésének előkészítése.

69. ábra. Csontvázhiányos állapotokból a műtag készítésének előkészítése.

68. ábra. Csontvázhiányos állapotokból a műtag készítésének előkészítése.

77. ábra. Vetter-Milipex saját készítésű műtag: prozézis és csomópontok. (Bermer).

72. ábra. Csontvázhiányos állapotokból a műtag készítésének előkészítése. (Vollbrecht).

75. ábra. Művégtag.

80. ábra. Bernoulli-ígyérsék, prozézis nélküli műtag.

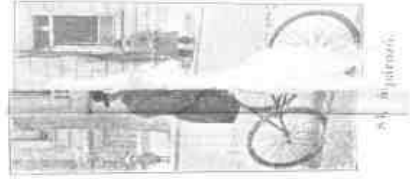
76. ábra. Mindkét karját vesztett
szék ülésével.

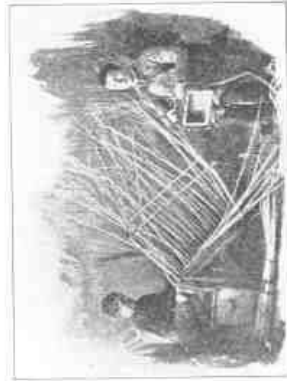
74. ábra. Munka állás
(W. S. P. 1911).

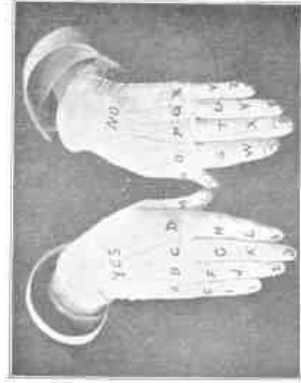
75. ábra. Kovács alkarpórolás
szék (H. 1911).

73. ábra. (H. 1911).

80. ábra. Vék. kőzetfűrészek.

86. ábra. Vék. székben kézi projektívák a
betűk, s. ábrában (H. 1911).